

O.P. Jindal School, Patratu

1st Periodic Assessment-2023-24

Class – VII

Sub. – SANSKRIT

Total No. of questions: 50

Objective questions:-20

1. पृथिव्यां कति रत्नानि?
i) द्वे (ii) त्रीणि
iii) चत्वारि (iv) पञ्च
2. मूढः कुत्र रत्नसंज्ञा विधीयते?
i) पाषाणेषु (ii) खण्डेषु
iii) पाषाणखण्डेषु (iv) रत्नेषु
3. पृथिवी केन धार्यते?
i) असत्येन (ii) सत्येन
iii) संकल्पेन (iv) बलेन
4. कैः सङ्गतिं कुर्वीत?
i) दुर्जनैः (ii) असद्भिः
iii) कुजनैः (iv) सद्भिः
5. लोके वशीकृतिः का?
(i) रमा (ii) क्षमा
(iii) मक्षिका (iv) लोभ
6. कैः एव सहासीत?
i) कुजनैः (ii) कदापि
iii) सद्भिः (iv) दुर्जनैः
7. का बहुरत्ना भवति?
i) दुर्गा (ii) सरस्वती
iii) लक्ष्मी (iv) वसुन्धरा
8. कस्याः संग्रहेषु त्यक्तलज्जः सुखी भवेत्?
i) सद्यायाः (ii) अविद्यायाः
iii) विद्यायाः (iv) कुविद्यायाः
9. कैः सह मैत्री कुर्वीत?
i) सद्भिः (ii) कुजनैः
iii) खलैः (iv) दुर्जनैः
10. सर्वं कस्मिन् प्रतिष्ठितम्?
i) कलहे (ii) धैर्ये
iii) असत्ये (iv) सत्ये
11. कैः पाषाणखण्डेषु रत्नसंज्ञा विधीयते?

- i) मूढैः (ii) नृपैः
iii) नीतिविदैः (iv) पण्डितैः
12. विद्यायाः पदे का विभक्तिः?
i) तृतीया (ii) सप्तमी
iii) षष्ठी (iv) प्रथमा
13. दुर्जनः' पदस्य किं विलोमपदम्?
i) जनः (ii) उदारः
iii) वीरः (iv) सुजनः
14. कूर्मस्य किं नाम आसीत्?
i) कच्छपः (ii) ग्रीवः
iii) कम्बुग्रीवः (iv) कम्बुः
15. सरस्तीरे के आगच्छन्?
i) धीवराः (ii) वराः
iii) गजाः (iv) धीराः
16. कूर्मः केन मार्गेण अन्यत्र गन्तुम् इच्छति?
i) कुमार्गेण (ii) आकाशमार्गेण
iii) राजमार्गेण (iv) वनमार्गेण
17. लम्बमानं कूर्मं दृष्ट्वा के अधावन्?
i) धीवराः (ii) पालकाः
iii) गोपालकाः (iv) गावः
18. काभ्यां सह कूर्मोऽपि उड्डीयते?
i) हंसाभ्याम् (ii) नराभ्याम्
iii) काकाभ्याम् (iv) गजाभ्याम्
19. कुतः पतितः कूर्मः गोपालकैः मारितः?
i) हस्तात् (ii) गृहात्
iii) वनात् (iv) आकाशात्
20. कूर्मः इव कः काष्ठाद् भ्रष्टो विनश्यति?
(i) वरबुद्धिः (ii) नरबुद्धिः
(iii) दुर्बुद्धिः (iv) सुबुद्धिः

Subjective question: 30

21. एकपदेन उत्तरत-

- (क) कूर्मस्य किं नाम आसीत्?
(ख) सरस्तीरे के आगच्छन्?
(ग) कूर्मः केन मार्गेण अन्यत्र गन्तुम् इच्छति?
(घ) लम्बमानं कूर्मं दृष्ट्वा के अधावन्?

22. अधोलिखितवाक्यानि कः कं प्रति कथयति इति लिखत-

कः कथयति कं प्रति कथयति

यथा- प्रातः यद् उचितं तत्कर्तव्यम्- हंसौ कूर्मं प्रति

(क) अहं भवद्भ्यां सह आकाशमार्गेण गन्तुम् इच्छामि।

.....

(ख) अत्र कः उपायः?

.....

(ग) अहम् उत्तरं न दास्यामि।

.....

(घ) यूयं भस्म खादत।

.....

23. मञ्जूषातः क्रियापदं चित्वा वाक्यानि पूरयत-

मञ्जूषातः- [इच्छामि, प्रतिवसित, अभिनन्दति, वदिष्यामि, भक्षयिष्यामः]

(क) हंसाभ्यां सह कूर्मोऽपि ।

(ख) अहं किञ्चिदपि न ।

(ग) यः हितकामानां सुहृदां वाक्यं न ।

(घ) एकः कूर्मः अपि तत्रैव ।

(ङ) अहम् आकाशमार्गेण अन्यत्र गन्तुम् ।

24. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

(क) कच्छपः कुत्र गन्तुम् इच्छति?

(ख) कच्छपः कम् उपायं वदति?

(ग) लम्बमानं कूर्मं दृष्ट्वा गोपालकाः किम् अवदन्?

(घ) कूर्मः मित्रयोः वचनं विस्मृत्य किम् अवदत्?

25. घटनाक्रमानुसारं वाक्यानि लिखत-

(क) कूर्मः हंसयोः सहायता आकाशमार्गेण अगच्छत्।

(ख) पौराः अकथयन्-वयं पतितं कूर्मं खादिष्यामः।

(ग) कूर्मः हंसौ च एकस्मिन् सरसि निवसन्ति स्म।

(घ) केचित् धीवराः सरस्तीरे आगच्छन्।

(ङ) कूर्मः अन्यत्र गन्तुम् इच्छति स्म।

26. मञ्जूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

मञ्जूषातः- [जलाशयम्, अचिन्तयत्, वृद्धः, दुःखिताः, कोटरे, वृक्षस्य, सर्पः, आदाय, समीपे]

i) एकस्य वृक्षस्य शाखासु अनेके काकाः वसन्ति स्म। तस्य वृक्षस्य एकः

ii) सर्पः अपि अवसत्। काकानाम् अनुपस्थितौ काकानां शिशून् खादति स्म।

iii) काकाः आसन्। तेषु एकः काकः उपायम्।

iv) वृक्षस्य जलाशयः आसीत्। तत्र एका राजकुमारी स्नातुं आगच्छति

v) स्म। शिलायां स्थितं तस्याः आभरणम् एकः काकः वृक्षस्य उपरि अस्थापयत्।

vi) राजसेवकाः काकम् अनुसृत्य समीपम् अगच्छन्।

27. यथायोग्यं श्लोकांशान् मलनंकुरु-

क	ख
i) विस्मयो न हि कर्तव्यः	त्यक्तलज्जः सुखी भवेत्।
ii) सत्येन धार्यते पृथ्वी	बहुरत्ना वसुन्धरा।
iv) सद्भिर्विवादं मैत्रीं च	विद्यायाः संग्रहेषु च।
v) आहारे व्यवहारे च	सत्येन तपते रविः।

28. अधोलिखितानां प्रश्नानां उत्तरत-

- (क) पृथिव्यां कति रत्नानि?
(ख) मूढैः कुत्र रत्नसंज्ञा विधीयते?
(ग) पृथिवीकेन धार्यते?
(घ) कैः सङ्गितं कुर्वीत?
(ङ) लोके वशीकृतिः का?

29. रेखाङ्गितपदानि अधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

- (क) सत्येन वाति वायुः।
(ख) सद्भिः एव सहासीत।
(ग) वसुन्धरा बहुरत्ना भवति।
(घ) विद्यायाः संग्रहेषु त्यक्तलज्जः सुखी भवेत्।
(ङ) सद्भिः मैत्रीं कुर्वीत।

30. प्रश्नानामुत्तराणिलिखत-

- (क) कुत्र विस्मयः न कर्तव्यः?
(ख) पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि कानि?
(ग) त्यक्तलज्जः कुत्र सुखी भवेत्?

31. मञ्जूषातः पदानि चित्वा लिङ्गानुसारं लिखत-

मञ्जूषा- [रत्नानि, वसुन्धरा, सत्येन, सुखी, अन्नम्, वह्निः, रविः, पृथ्वी, सङ्गतिम्]

पुँल्लिङ्गम्	स्त्रीलिङ्गम्	नपुसंकलिङ्गम्
.....		
.....		
.....		

32. अधोलिखितपदेषु धातवः के सन्ति?

पदम्	धातुः
करोति	
पश्य	
भवेत्	
तिष्ठति	

33. अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत-

- (क) कस्य भवने सर्वविधानि सुखसाधनानि आसन्?
- (ख) कस्य गृहे कोऽपि भृत्यः नास्ति?
- (ग) श्रीकण्ठस्य आतिथ्यम् के अकुर्वन्?
- (घ) सर्वदा कुत्र सुखम्?

34. मञ्जूषातः अङ्कानां कृते पदानि चिनुत-

मञ्जूषाः—[चत्वारिंशत्, सप्तविंशतिः, एकत्रिंशत्, पञ्चाशत्, अष्टाविंशतिः, त्रिंशत्, चतुर्विंशतिः]

- (i) 28
- (ii) 27
- (iii) 30
- (iv) 31
- (v) 24
- (vi) 40

35. अधोलिखितान् समयवाचकान् अङ्कान् पदेषु लिखत-

यथा-10.30 सार्धद्वादशवादनम्

- (i) 5.00
- (ii) 7.00
- (iii) 3.30
- (iv) 2.30
- (v) 9.00

36. मञ्जूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

मञ्जूषातः—[षड्, त्रिंशत्, एकत्रिंशत्, द्वौ, द्वादश, अष्टाविंशतिः]

- (क) ऋतवः भवन्ति।
- (ख) मासाः भवन्ति।
- (ग) एकस्मिन् मासे अथवा दिवसाः भवन्ति।
- (घ) फरवरी-मासे सामान्यतः दिनानि भवन्ति।
- (ङ) मम शरीरे हस्तौ स्तः।

37. मञ्जूषातः अव्ययपदानि चित्वा वाक्यानि पूरयत -

- (क) वृक्षास्य खगाः वसन्ति।
- (ख) विवादेन।
- (ग) वर्षाकाले गृहात् मागच्छ।
- (घ) मञ्चस्य श्रोतारः उपविष्टाः सन्ति।
- (ङ) छात्राः विद्यालयस्य प्रविशन्ति।

मञ्जूषा—[अलम्, अन्तः, बहिः, अधः, उपरि]

38. मंजूषातः क्रियापदं चित्वा वाक्यानि पूरयत -

- (क) हंसाभ्यां सह कूर्मोऽपि.....।
(ख) अहं किञ्चिदपि न.....।
(ग) अहं हितकामनां सुहृदांवाक्यं न.....।
(घ) एकः कूर्मः अपितत्रैव.....।
(ङ) अहम् आकाशमार्गेण अन्यत्रगन्तुम्.....।

मंजूषा -[अभिनन्दति, इच्छामि, वदिष्यामि, उड्डीयते, प्रतिवसति, स्म]

39. मंजूषापदैः रिक्तस्थानानि पूरयत -

- (क) मम एक हस्ते.....अङ्गुलयः सन्ति
(ख)ऋतवः भवन्ति।
(ग) मासाः.....भवन्ति।
(घ) फरवरीमासे.....दिनानिभवन्ति।
(ङ) मम शरीरे हस्तौ स्तः।

मंजूषा -[द्वौ, द्वादश, षड्, अष्टाविंशतिः, पञ्च]

40. प्रश्ननिर्माणं कुरुत रेखांकितस्य -

- (i) रमायाः पिता समाजस्य प्रतारणाम् असहत्।
(ii) स्त्रियः शिक्षांलभन्ते स्म।
(iii) सा मुम्बईनगरे शारदा -सदनम् अस्थापयत्।
(iv) व्यवहारे मृदुता श्रेयसी।
(v) सर्वदा व्यवहारे ऋजुता विंधेया।

41. अशुद्धं पदं चिनुत -

- (क) गमन्ति, यच्छन्ति, धावन्ति।.....
(ख) रामेण, सर्पेण, गजेण।.....
(ग) लतया, मातया, रमया।.....
(घ) लते, रमे, माते।.....
(ङ) लिखति, सेवति, गर्जति।.....

42. विलोमपदानि योजयत -

पदानि	विलोम
(क) अधः	(i) नीचैः
(ख) अन्तः	(ii) सुलभम्
(ग) दुर्बुध्दे!	(iii) उपरि
(घ) उच्चैः	(iv) बहिः
(ङ) दुर्लभम्	(v) सुबुध्दे!

43. समानार्थक पदानि मेलनं कुरुत -

<u>पदानि</u>	<u>समानार्थक पदानि</u>
(क) प्राप्य	(i) प्रसन्नतायाः
(ख) कुशलाः	(ii) चिकित्सकम्
(ग) हर्षस्य	(iii) लब्ध्वा
(घ) देहस्य	(iv) शरीरस्य
(ङ) वैद्म	(v) दक्षाः

44. सन्धिं कुरुत -

- (क) देव + आलये =
(ख) सु + आगतम् =
(ग) गुण + वान् =

45. वर्ण - संयोजनं कुरुत -

- (क) व् + अ + द् + अ + त् + इ =
(ख) क् + आ + ल् + अः =
(ग) स् + अ + म् + अ + य् + अः =
(घ) ज् + अ + य् + अ + त् + ए =
(ङ) ग् + अ + त् + अः =

46. वर्ण - विच्छेदं कुरुत -

- (क) अपि =
(ख) वन्दे =
(ग) गिरयः =
(घ) रम्याः =
(ङ) रामः =

47. उचितेनशब्दरूपेणपदेन वाक्यानि पूरयत -

- (क) सह शिक्षकः अपि गच्छति।
(ख)सिंहः अस्ति।
(ग)तत्र गच्छन्ति।

48. गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत -

गद्यांशः - स्वावलम्बने तु सर्वदा सुखमेव, न कदापि कष्टं भवति। श्रीकण्ठः अवदत् “मित्र! तववचनानि श्रुत्वा मम मनसि महती प्रसन्नता जाता”। सः अग्रे अकथयत् “अधुना अहमपि स्वकार्याणि स्वयमेव कर्तुम् इच्छामि”। भवतु, इदानीम् सार्द्धद्वादश वादनं अहं गृहं चलामि।

i) एकपदेन उत्तरत -

- (i) सुखम् कुत्र अस्ति ?
(ii) स्वावलम्बने किं न भवति ?

49. पूर्णवाक्येनउत्तरत –

- (i) श्रीकण्ठःकिम्अवदत् ?
- (ii) सः अग्रे किम् अकथत् ?

50. भाषिक कार्यम्

- (क) 'भवति' पदे लकारः अस्ति ?
- (ख) 'इच्छामि' पदेपुरुषः अस्ति ?
- (ग) 'चलामि' क्रियापदस्य कृते कर्तापदं लिखत।
- (घ) 'महती प्रसन्नता' अनयोः पदयोः विशेषणं किम्?